

Název : Zapojení VUT v Brně do procesu vzdělávání v oblasti krizové připravenosti

Autor : **Doc. Ing. Ivan Mašek, CSc.**, Ústav chemie a technologie ochrany životního prostředí, Fakulta chemická Vysokého učení technického v Brně

Lidé na celém světě se v každodenním životě setkávají s živelnými pohromami a průmyslovými haváriemi, přinášející vedle velkých materiálních škod a poškození životního prostředí, i ztráty na životech a vážné poškození zdraví obyvatelstva. Vedle těchto událostí jsme dnes svědky nesmyslných teroristických akcí, jejichž oběti jsou nevinní, náhodně přítomní lidé, včetně dětí. Tyto odsouzeníhodné akce jsou organizovány za účasti států, nevládních skupin a organizací nerespektující mezinárodní právo a závazky, porušující tak práva obyvatel na vlastním území a provádějící teroristické útoky a akce na celém světě. Jsou používány moderní zbraňové systémy, chemické zbraně, bakteriologické prostředky a je otázkou času, kdy se v rukou militantních skupin objeví jaderné zbraně jako prostředek politického vydírání.

V bývalé Československé federativní republice byla do roku 1990 věnována problematice přípravy obyvatelstva, jejich ochrany za mimořádných událostí, zejména ozbrojených konfliktů, značná pozornost. Jednotlivá opatření byla plánována a realizována na všech úrovních řízení národního hospodářství, počínaje zabezpečením ochrany všech kategorií obyvatelstva a konče udržením ekonomické stability za vyjímečných podmínek. Byla vytvořena struktura jednotek, útvarů a zařízení civilní obrany předurčených k plnění úkolů na teritoriu státu. Rozpadem východního vojenského bloku nastalo ukončení období studené války a pominutí hrozb globálního vojenské konfrontace mezi vojenskými uskupeními zemí NATO a Varšavské smlouvy. V podmínkách rodící se nové České republiky vzniklé rozdělením ČSFR na dva samostatné státy doznaly zásadní změny koncepční otázky dalšího vývoje státu, včetně otázek bezpečnosti státu. Při zajištění bezpečnosti vychází Česká republika z průběžného hodnocení bezpečnostních rizik a hrozeb pro společnost, stát a obyvatele a jejich klasifikace z hlediska aktuálnosti, možnosti ohrožení zájmů České republiky a míry pravděpodobnosti jejich realizace. Bezpečnostní rizika, na jejichž eliminaci budou použity všechny prostředky státu, ozbrojených sil, jsou klasifikovány následovně:

1. živelní katastrofy (pohromy), průmyslové a ekologické havárie, vznik a šíření epidemií.
2. Narušení (zneužívání) standardních mezistátních ekonomických vztahů, přerušení toku strategických komodit, surovin a informací.
3. Jednotlivé teroristické akce a nebo organizované aktivity mezinárodního zločinu.
4. Rozsáhlé migrační vlny, s možností přechodu až na násilnou formu činnosti migrantů
5. Násilné akce subjektů cizí moci (státní i nestátní) proti osobám zdržujícím se na území ČR, majetku a chráněným zájmům ČR.
6. Ohrožení základních hodnot demokracie a svobody občanů v jiných zemích.
7. Rozsáhlá a závažná diverze, narušující obranyschopnost ČR
8. Hrozba agrese.
9. Vojenská napadení.

Rizika uvedena na 1. místě jsou trvale aktuální, hrozící během hodin až dnů, s obtížně odhadnutelným dopadem a rozsahem. Následující rizika 2 – 6 jsou aktuální a při vzájemné kombinaci mohou přerůst v rozsáhlé hrozby s časovým vývojem dny až roky. Rizika 7 – 9 jsou málo aktuálně pravděpodobná, snadněji předvídatelná, vyvíjející se v průběhu měsíců až roků a přecházející v hrozby s vážnými ničivými důsledky.

Obranu státu, realizaci obranné politiky je potřeba chápat jako nadrezortní problém, týkající se všech obyvatel. Z tohoto hlediska je nutné plně realizovat úkoly ve vojenské i nevojenské oblasti obrany, přičemž v nevojenské oblasti je zajišťována ochrana vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku, ochrana ústavních představitelů, orgánů státní správy a územní samosprávy, občanů, včetně jejich majetku. Neoddělitelnou součástí je realizace opatření systému civilního nouzového plánování pro situace, kdy dochází k ohrožení bezpečnosti státu a snížení aktivit a výkonnosti sil a prostředků státu.

Úplné zajištění bezpečnosti při nevojenských krizových situacích, jako jsou rozsáhlé živelní katastrofy, mimořádné průmyslové a ekologické havárie a další možné nevojenské ohrožení vyžadují realizaci nově přijatého systému krizového řízení státu, zabezpečení komplexní připravenosti ústředních orgánů, územních orgánů, složek integrovaného záchranného systému, realizaci opatření systému nouzového civilního plánování, jenž vedle systému ochrany obyvatelstva a zajištění civilních zdrojů, plánuje i krizová opatření v oblasti vnitřní bezpečnosti.

Nově přijatá legislativa předpokládá funkční systém přípravy a vzdělávání jak odborných pracovníků státní správy a územní samosprávy, základních a ostatních složek integrovaného záchranného systému, tak i obyvatelstva všech skupin, včetně zařazení předmětu do výuky na základních a středních školách.

Aktuálnost a potřebu řešení problému podtrhuje přijaté Usnesení vlády ČR, ze dne 22. dubna 2002, č. 417 „Koncepce ochrany obyvatelstva“. V tomto dokumentu ukládá vláda ČR ministru vnitra vytvořit do r. 2006 podmínky a zahájit profesní, kvalifikační a doplňující profesní vzdělávání v oblasti ochrany obyvatelstva; stanovit zaměření a formy přípravy obyvatelstva k sebeochraně a vzájemné pomoci při vzniku mimořádných událostí; vytvořit podmínky k zabezpečení odborné přípravy personálu zařízení civilní ochrany, zapojit se do vzdělávacích programů k přípravě složek integrovaného záchranného systému pro řešení teroristických útoků, zvláště s použitím ZHN. Pro další období do roku 2015 pak ukládá ministru vnitra vyhodnotit realizaci výuky tematiky ochrany člověka při mimořádných událostech na základních a středních školách a zvážit další postup v této oblasti.

Ústav chemie a technologie ochrany životního prostředí fakulty chemické Vysokého učení technického v Brně ve spolupráci s Centrem vzdělávání a poradenství Vysokého učení technického v Brně připravily pro letošní rok vzdělávací program s názvem „Krizové řízení“, s cílem zapojení se do celostátního systému vzdělávání. Tento program je sestaven do 4 samostatných modulů:

1. Organizace a řízení krizových situací
2. Krizové situace, rozbor typových živelních a průmyslových havárií
3. Krizové dovednosti a chování jednotlivce
4. Praktický výcvik

Pro jednotlivé cílové skupiny posluchače je možno měnit rozsah jednotlivých témat. Program je sestaven tak, aby absolventi vedle komplexu získaných teoretických znalostí přednášené problematiky si osvojili i praktické návyky z jednotlivých činností v poskytování první pomoci, používání prostředků protichemické ochrany, provádění dekontaminace, detekce, osvojení si zásad dlouhodobého pobytu ve ztížených podmínkách, organizace života ve ztížených podmínkách, organizace přípravy a výdeje stravy, vody a materiálu, osvojení branných dovedností, apod. Výuka bude organizována formou přednášek s využitím audiovizuální techniky, seminářů, konzultací, samostatného studia, praktických ukázek a praktického výcviku. Přímá výuka je rozvržena na 64 hodin a dalších 20 hodin je plánováno na distanční formu výuky. Na přípravě kursu a na jeho vlastním provedení se podílí skupina kvalifikovaných pedagogů a odborníků z řad hasičů, lékařů, příslušníků městské policie, armády, civilní ochrany a komerčních firem působících v této oblasti. Přípravou a provedením tohoto společensky aktuálního a potřebného programu přispívá Vysoké učení technické v Brně se svými součástmi k realizaci usnesení vlády ČR a naplnění ustanovení komplexu legislativních norem. Svým personálním, vědeckým, materiálovým potenciálem ve spojení s týmem externích odborníků představuje účelné řešení a zapojení do systému vzdělávání odborných pracovníků a obyvatelstva.